

” Лобова О., Вридник А. Методичні основи навчання співу дітей 6-річного віку в контексті формування їх культурної компетентності. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 8. С. 79-86. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-011>.

Lobova O., Vrydnyk A. Metodichni osnovy navchannia spivu ditei 6-richnoho viku v konteksti formuvannia yikh kulturnoi kompetentnosti [Methodological basis of teaching singing to 6-year-old children in the context of forming their cultural competence]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2025. Vol. 13, No 8. S. 79-86. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-011>.

УДК 373.2.091.3:78.071.2

DOI: 10.31110/2616-650X-vol13i8-011

Ольга ЛОБОВА

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-7028-043X>
ollo11@i.ua

Альона ВРИДНИК

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Україна
<https://orcid.org/0009-0001-4799-6402>
vridnik.alena@ukr.net

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ СПІВУ ДІТЕЙ 6-РІЧНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЇХ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Анотація. Статтю присвячено розкриттю методичних основ (зокрема етапів, методів і особливостей) навчання співу дітей 6-річного віку, що розглядається як важливий складник формування культурної компетентності особистості. Для підготовки та проведення дослідження застосовано методи теоретичного аналізу та порівняння наукових джерел і навчальної літератури, а також узагальнення практичного досвіду роботи з дітьми відповідної вікової групи.

Розкрито значення співочої діяльності для виховання та розвитку дитячої особистості; виокремлено деякі розбіжності і проблеми у вокальній підготовці та сформованості загальних музичних і власне вокальних здібностей дітей 6-річного віку (порушення координації між слухом і голосом, неволодіння основними навичками співу тощо).

Проаналізовано основні етапи навчання дітей співу (опанування співочої постави та диригентських жестів педагога; засвоєння дітьми навичок співочого дихання та інших правил співу; вдосконалення вокально-технічних навичок; робота над емоційно-образними аспектами виконання та збагачення співу творчими видами діяльності) та відповідні словесні, наочні та практичні, репродуктивні та творчі методи їх реалізації. Деякі етапи проілюстровано наочними прикладами з сучасної навчальної літератури.

Виокремлено особливості застосування зазначених етапів навчання співу дітей 6-річного віку: 1) відсутність чітких меж між етапами, які можуть збігатися, накладатися й поєднуватися; 2) доцільність поєднувати на всіх етапах словесні, наочні і практичні, репродуктивні та творчі методи навчання; 3) обов'язкове використання під час навчання співу мотиваційних і ігрових елементів; застосування та чергування різних форм співу – сольного, ансамблевого, хорового, «ланцюжком» тощо; 4) важливість домінування емоційних початків над «технічними» аспектами вокального навчання для формування в дітей любові й інтересу до співу.

Ключові слова: культурна компетентність; навчання співу; методичні основи; словесні, наочні та практичні, репродуктивні та евристичні методи навчання; учні закладів мистецької та загальної освіти; діти старшого дошкільного віку.

Olha LOBOVA

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-7028-043X>
ollo11@i.ua

Alyona VRYDNIK

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0001-4799-6402>
vridnik.alena@ukr.net

METHODOLOGICAL BASIS OF TEACHING SINGING TO 6-YEAR-OLD CHILDREN IN THE CONTEXT OF FORMING THEIR CULTURAL COMPETENCE

Abstract. The article is devoted to the disclosure of methodological foundations (in particular, stages, methods and features) of teaching singing to 6-year-old children, which is considered an important component of the formation of cultural competence of the individual. To prepare and conduct the study, methods of theoretical analysis and comparison of scientific sources and educational literature were used, as well as generalization of practical experience of working with children of the corresponding age group.

The importance of singing activity for the upbringing and development of the child's personality is revealed; some discrepancies and problems in vocal training and the formation of general musical and vocal abilities of 6-year-old children are identified (impaired coordination between hearing and voice, poor mastery of basic singing skills, etc.).

The main stages of teaching children to sing are analyzed (mastering the singing posture and the teacher's conducting gestures; children's assimilation of singing breathing skills and other singing rules; improving vocal and technical skills; working on the emotional and figurative aspects of performance and enriching singing with creative activities) and the corresponding verbal, visual and practical, reproductive and creative methods of their implementation. Some stages are illustrated with visual examples from modern educational literature.

The features of the application of the specified stages of teaching singing to children of 6 years of age are highlighted: 1) the absence of clear boundaries between the stages, which can coincide, overlap and combine; 2) the expediency of combining verbal, visual and practical, reproductive and creative teaching methods at all stages; 3) the mandatory use of motivational and game elements when teaching singing; the use and alternation of different forms of singing - solo, ensemble, choral, "chain", etc.; 4) the importance of the dominance of emotional beginnings over the "technical" aspects of vocal training for the formation of children's love and interest in singing.

Keywords: cultural competence; teaching singing; methodological foundations; verbal, visual and practical, reproductive and heuristic teaching methods; students of art and general education institutions; children of senior preschool age.

Постановка проблеми. Навчання співу є одним із найважливіших напрямів мистецької освіти, що знаходиться на перетині методики музичного виховання з галуззю вокальної педагогіки й значною мірою визначає процес формування ключової культурної компетентності особистості.

В сучасній педагогіці мистецтва навчання дітей співу розглядається у двох ракурсах: як спеціалізована вокальна підготовка учнів у закладах мистецької освіти і як обов'язковий елемент музичного навчання у закладах дошкільної й загальної середньої освіти. У мистецькій освіті талановиті й обдаровані учні мають можливість для цілеспрямованого набуття умінь і навичок професійного співу, формування академічної вокальної культури виконавця. У загальній освіті необхідність залучення усіх без винятку дітей до співочої діяльності зумовлюється не лише її демократичністю, а й непересічним значенням для музичного, естетичного й емоційного розвитку, гармонійного виховання та зміцнення фізичного здоров'я вихованців дитячих садків і учнів загальноосвітніх шкіл.

Важливість навчання дітей співу актуалізує увагу педагогів до вивчення й оптимізації методичних основ цього процесу, до оновлення відповідних дидактичних методів за рахунок використання сучасних педагогічних та інформаційних технологій. При цьому особливо цінним вважаємо розгляд методик, які можуть застосовуватись не лише в професійному вокальному навчанні, а й у вихованні широкого загалу юних співаків у закладах загальної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усвідомлення значення співочої діяльності для виховання та розвитку особистості покладено в основу відповідних напрямів чинних державних документів у галузі дошкільної та загальної середньої освіти [1; 4], де навчання співу розглядається як важливий складник формування музичної, мистецько-творчої та культурної компетентності дитини.

У наукових працях, починаючи ще з часів Аристотеля та Конфуція, наголошено на важливості співу для духовного, морально-етичного, творчого розвитку дітей, а сучасні дослідження свідчать про інтенсивний вплив вокальної діяльності на фізіологічні, психологічні, соціокультурні аспекти становлення, особливо емоційний, художньо-естетичний та інтелектуальний розвиток дитини.

Теоретичні й методичні основи професійної вокальної педагогіки розкрито в працях українських педагогів-вокалістів. Зокрема, у працях О.Маруфенко та О.Стахевича досліджено проблеми підготовки професійних вокалістів, дослідження А.Шевченко присвячено вокальному вихованню учнів мистецьких шкіл, а Н.Овчаренко детально розкриває як загальні основи вокальної методики, так і питання вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва [9; 10]. Дослідженням співочої діяльності учнів загальноосвітніх шкіл присвячено науково-педагогічні розвідки Л.Гавриленко, О.Лобової, Н.Кьон, Я.Петреску, Тун Ліньге, Лі Ліцюань та ін. Так, А.Бондаренко та Л.Гавриленко розкривають питання теорії та методики навчання дітей співу [2; 3]; Н.Кьон, Тун Ліньге, Лі Ліцюань розглядають шляхи подолання недоліків і удосконалення навичок співу в школярів молодшого та підліткового віку [5; 6]; в працях О.Лобової і Я.Петреску досліджено процес формування вокальної культури молодших школярів [7; 8] тощо.

Сучасні дослідники переконливо доводять можливість розвитку голосу та формування умінь і навичок співу в кожній без винятку дитини. Водночас констатовано, що «значна частка школярів приходить до школи, не володіючи елементарними навичками вокального інтонування, а якість співу більшості учнів, здатних співати, не відповідає критеріям художньої виразності й чистого інтонування» [6, с.121]. Ці факти спонукають до дослідження етапів, методів і особливостей вокальної підготовки дітей вікової межі дошкільної та початкової освіти.

Мета дослідження: розкрити методичні основи (зокрема етапи, методи й особливості) навчання співу дітей 6-річного віку в контексті формування їх культурної компетентності.

Методи дослідження. Для підготовки та проведення дослідження було застосовано методи теоретичного аналізу та порівняння наукових джерел і навчальної літератури за темою наукової розвідки, а також узагальнення практичного досвіду роботи з дітьми відповідної вікової групи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Навчання співу є невід'ємним і вагомим складником музичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, що спрямовується на поступове та послідовне формування музичної культури та культурної компетентності особистості. У цьому контексті важливого значення набуває віковий період 6 років, що визначає межу дошкільної та початкової освіти, адже саме в цей час ми можемо констатувати результати дошкільного музичного виховання й вихідний рівень співочої підготовки першокласника.

Як свідчать наукові дослідження та практичний досвід роботи з дітьми цього віку, спів є важливою частиною їхнього життя, й абсолютна більшість дітей «люблять співати, брати участь в ансамблевому чи хоровому виконанні, інсценуванні, драматизації пісень та інших видах вокально-творчої діяльності. Тож саме цей період є плідним для зміцнення інтересу й любові до співу, закладання навичок правильної співацької постави та дихання, звукоутворення й інтонування, для виховання культури виразного, артистичного, емоційно виваженого співу» [8, с.335]. Водночас, мусимо констатувати, що діти цього віку виявляють дуже суттєві розбіжності у вокальній підготовці та сформованості загальних музичних і власне вокальних здібностей; багато з них є так званими «гудошниками» та мають порушення координації між слухом і голосом, що призводить до неправильного відтворення й інтонування мелодії. Крім того, значна частина дітей погано володіють навіть початковими навичками співу. Отже, важливим є опанування співацької постави та дихання, правил співу тощо.

Загалом ми виокремили такі найважливіші *етапи навчання дітей співу* в закладах загальної середньої освіти:

1. Опанування співочої постави та диригентських жестів педагога (увага, дихання, спів).
2. Засвоєння дітьми навичок співочого дихання та інших правил співу.
3. Удосконалення вокально-технічних навичок (звукоутворення, дикції, інтонування тощо).
4. Робота над емоційно-образними аспектами виконання та збагачення співу творчими видами діяльності.

У досвіді музикантів-педагогів накопичено значну кількість методів і прийомів навчання дітей співу, переважна більшість з яких базуються на показі певних дій педагогом та репродуктивному відтворенні цих дій учнями. Такі методи мають високу ефективність в умовах мистецьких закладів освіти, де діти добре мотивовані та зацікавлені в навчанні співу.

В умовах загальної середньої освіти, а також зважаючи на досліджуваний вік дітей, процес навчання співу доцільно збагатити різноманітними яскраво-образними мотиваційними аспектами, зробити його більш привабливим для широкого загалу юних співаків. У цьому розрізі розглянемо можливості оновлення перелічених вище етапів навчання дітей співу в закладах загальної середньої освіти.

1. Опанування співочої постави та диригентських жестів педагога (увага, дихання, спів)

Найпопулярніший спосіб вирішення цього завдання – словесне пояснення, як треба сидіти чи стояти, тримати руки під час співу тощо. А для дітей 6-річного віку з цією метою доцільно використати вірш-тренінг «Щоби правильно співати», який добре зарекомендував себе в практиці роботи з учнями 1 класу (Рис. 1).

Діти слухають вірш і одночасно виконують за педагогом запропоновані рухи:

- наслідують правильну позу для співу сидячи або стоячи;
- на відповідних словах перевіряють положення корпусу й загальну готовність до співу;
- засвоюють диригентські жести педагога («увага», «вдих», «видих/спів»).

Дидактично доцільним є також використання ілюстрацій, які унаочнюють подану інформацію.

Слід зазначити, що на початкових етапах дітям 6-річного віку слід регулярно нагадувати про необхідність дотримання співочої постави. Для цього достатньо просто почати читати вірш, і згодом діти самостійно будуть продовжувати його та робити потрібні рухи.

Рис. 1. Дидактичні матеріали для опанування співацької постави та диригентських жестів педагога [7, с.28]

Рис. 2. Дидактичні матеріали для опанування співочого дихання [7, с.29]

2. Засвоєння дітьми навичок співочого дихання та інших правил співу

Робота над співочим диханням є надзвичайно важливим і досить складним етапом навчання дітей співу, що є практичним втіленням засвоєного раніше алгоритму «увага» – «вдих» – «видих/спів».

Учні повинні знати, що вдих має бути повним, спокійним і, водночас, досить швидким, а видих – довгим і плавним. Для унаочнення цієї інформації доцільно використати відповідні ілюстративні матеріали з образними поясненнями-малюнками:

- квітка з бджілкою, що пояснюють особливості вдиху;
- свічка, вогник якої нагадає про плавний і довгий видих (Рис. 2).

З дітьми 6-річного віку важливо багаторазово практично опрацювати техніку дихання. Також слід звернути увагу дітей на те, щоб під час співу вони не піднімали плечі (що свідчить про неправильне поверхово-грудне дихання).

Щодо засвоєння загальних правил співу, для дітей 6-річного віку їх можна сформулювати таким чином:

- «Спів починай з розспівування. Стеж за співацькою поставою та жестами диригента.
- Уважно прислухайся до свого голосу та музичного супроводу.
- Співай без напруження, м'яким звуком, виразно і красиво.
- Бережи свій голос: не кричи, не співай на холодному повітрі та у вологу погоду» [7, с.29].

3. Удосконалення вокально-технічних навичок (звукоутворення, дикції, інтонування тощо)

Формування вокально-технічних навичок є важливим елементом вокального навчання учнів. У системі мистецької освіти такі завдання можуть вирішуватись достатньо ефективно, насамперед завдяки можливості індивідуальної роботи з кожним учнем. Індивідуальні заняття сприяють налагодженню координації між слухом і голосом, продуктивному розвитку інтонаційного та ладового слуху, формуванню навичок правильного звукоутворення, дикції тощо.

У закладах загальної освіти розв'язання проблеми вдосконалення техніки співу ускладнюються тим, що педагог працює одночасно з цілою групою або класом і змушений «балансувати» між «співучими» та «неспівучими» дітьми. Зазвичай, він або залучає до співу усіх учнів, або просить «гудошників» помовчати, щоб не заважати співати іншим. Перший варіант призводить до неякісного виконання, яке не викликає позитивних емоцій ані в педагога, ані в дітей. У другому випадку вилучені з роботи діти втрачають віру в себе й можливість навчитись співати, а крім того дуже часто починають займатись сторонніми справами, заважаючи співу інших дітей.

Сучасні дослідники пропонують різноманітні, на наш погляд, цікаві, оригінальні й ефективні варіанти формування вокально-технічних навичок у різних груп дітей в умовах фронтальної роботи всієї групи або класу. Наприклад, для налагодження в дітей координації між слухом і голосом корисними будуть такі види вокальної діяльності:

- застосування методів релаксації та розучування спокійних співучих мелодій для зняття психологічного навантаження і м'язової скрутності в гіперактивних дітей;
- стимуляція емоційного та м'язового тонузу завдяки виконанню ритмічних і бадьорих пісень для активізації дітей зі «слабкою» нервовою системою;
- «залучення до підготовчо-голосових вправ звуко-наслідувального характеру (злітає ракета, гуде джміль, кує зозуля, пищить кошеня тощо), ... вправ на концентрацію слухової уваги (наприклад, слухання й повторення поспівки-дражнилки із закритими очима), спів із рухами рук, які моделюють звуковисотний малюнок мелодії тощо» для «гудошників»;
- «розучування вправ-ігор діалогічного характеру, в якій учням із розвиненими вокальними навичками доручається «запитання» – більш складний фрагмент мелодії, а іншим – фрагмент-відповідь в обмеженому діапазоні тощо» [6, с.122].

Неможливість індивідуальної роботи з кожною дитиною в умовах загальної освіти спонукає шукати методи і прийоми колективного оволодіння різноманітними навичками якісного звукоутворення та чистого інтонування.

Так, 6-річним співакам доцільно пропонувати для розучування та виконання різноманітні поспівки, народні лічилки, забавлянки, обрядові мелодії тощо. Для забезпечення інтонаційної доступності та послідовності спочатку слід застосовувати проспівування горизонтальних наспівів («на одному звуці»), потім – простих мелодій на 2-3 звуках, а згодом – пісень різного рівня складності.

Для ефективного засвоєння таких вокальних вправ дітьми доцільно наочні матеріали, зокрема прості схеми, які відображають ритмічний і звуковисотний рух мелодії, зазвичай з використанням простих і зрозумілих дитині графічних символів (дзвіночків, квіточок, листочків, геометричних фігур тощо).

Наприклад, у якості простої поспівки можна використати українську народну лічилку «Раз, два, три, чотири...», яку діти проспівують горизонтально – «на одному звуці» (Рис. 3). Для унаочнення

ритмічної організації поспівки запропоновано тематичні зображення книги (довгий звук четвертної тривалості) й олівця (короткий звук восьмої тривалості).

 Розучи пісеньку за допомогою малюнків.
Проспівай її на одному звуці.

РАЗ, ДВА, ТРИ, ЧОТИРИ...
Українська народна лічилка

Рис. 3. Графічне зображення поспівки з горизонтальною мелодією [7, с.6]

Для усвідомлення дітьми звуковисотних співвідношень, висхідного та низхідного руху мелодії доцільно застосовувати схеми, які унаочнюють відповідні особливості звучання. Принагідно можемо вводити прості теоретичні поняття, що стосуються структури музичної мови, наприклад, «музичне речення» та «музична фраза» (Рис. 4).

 Розучи поспівку. Покажи рукою, як рухається мелодія у першій та другій частинках (фразах).

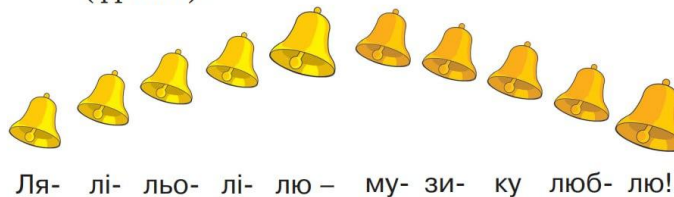

Рис. 4. Графічне зображення висхідного та низхідного руху поспівки [7, с.14]

Зазначимо, що найпростіші поспівки мають самостійне дидактичне значення як вправи для формування навичок правильного звукоутворення, дикції тощо, а також можуть бути застосовані для розспівування дітей перед виконанням пісень.

Надзвичайно важливою для навчання співу є поступовість ускладнення ладово-інтонаційних і ритмічних зворотів вокального матеріалу, що добирається з обов'язковим урахуванням тендітності й невеликого діапазону дитячого голосу. Для урізноманітнення вокальної роботи можна пропонувати дітям ігри на доведення мелодії до тоніки, спів «подумки та вголос», чергування різних форм виконання тощо. Традиційний для загальної освіти хоровий спів доцільно урізноманітнювати сольним і ансамблевим виконанням, що надає дитині можливість виявити власну, оригінальну виконавську інтерпретацію вокального твору.

Зазначимо, що опрацювання пісенного репертуару також надає широкі можливості для удосконалення навичок звукоутворення, дикції, інтонування, а також для ознайомлення дітей з різноманітними жанрами народної пісні, засобами музичної виразності, структурними елементами куплетної форми (куплет, заспів, приспів) та засвоєння певних музичних понять.

Наприклад, під час розучування пісні «Намалюю Україну» (музика М.Ведмедері, слова Н.Олійник) за допомогою графічних зображень відбувається актуалізація поняття «пауза» (Рис. 5).

Іншим важливим аспектом, що значно відрізняє навчання учнів мистецьких і загальних закладів освіти, є міра застосування у вокальній діяльності нотного запису. Якщо учні мистецьких шкіл цілеспрямовано вивчають і активно застосовують нотопис на практиці, то в загальній освіті відбувається лише загальне ознайомлення із зазначеним аспектом музичного навчання. Тому у навчанні дітей доцільно застосовувати так званий спів «з орієнтацією на нотний запис».

Наведемо приклади відповідних дидактичних матеріалів для дітей 6-річного віку (Рис. 6).

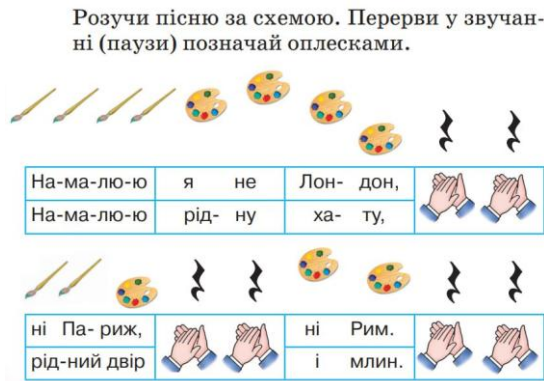

Рис. 5. Графічне зображення ритмічного і звуковисотного руху пісні «Намалюю Україну» [7, с.50]

Рис. 6. Дидактичні матеріали для розучування пісень з орієнтацією на нотний запис [7, с.42, 58]

4. Робота над емоційно-образними аспектами виконання та збагачення співу творчими видами діяльності.

Ми дотримуємось думки, що в закладах загальної освіти «технічні» аспекти вокального навчання, попри їх непересічне значення, все ж таки не мають домінувати над емоційними враженнями дітей від вокальної діяльності. Тож пріоритетне місце у вокальному навчанні дітей має посідати красива, змістовна, приємна, цікава та захоплююча для дитини пісня, адже саме вона є важливим чинником формування в дітей любові й інтересу до співу.

У контексті вищесказаного, важливим етапом вокального навчання дітей вважаємо роботу над емоційно-образними аспектами виконання та збагачення співу різноманітними творчими видами діяльності.

Правильно дібраний пісенний репертуар захоплює юних виконавців яскравими, близькими та зрозумілими для дітей сюжетами й образами. Для їх відтворення у співі слід звертати увагу учнів на важливість виразного й емоційного співу, передачі характерів і настроїв пісенних персонажів, загального емоційного плану або емоційних контрастів пісенного твору. Діти поступово засвоюють, що для створення вокального образу важливо правильно та доречно застосовувати у співі засоби музичної виразності: динаміку, темп, тембр тощо.

Важливе емоційно-мотиваційне значення має також впровадження у традиційне навчання співу різноманітних творчих видів діяльності: виконання у ролях та інсценування пісень, складання до них ритмічних супроводів і танцювальних рухів, імітування гри на уявних музичних інструментах, придумування виконавського плану пісні і т.п.

Наприклад, учням 6-річного віку можна запропонувати рольове виконання української народної пісні «Ходить гарбуз по городу» (Рис. 7). Підготовка такої міні-вистави перетворюється для дітей на захоплюючу колективну творчу справу: від вибору виконавців – до підготовки різноманітної атрибутики за змістом пісні.

Інший варіант творчої вокальної роботи дітей пов'язаний з їх композиційною діяльністю й передбачає самостійне або колективні складання мелодій. У наведеному прикладі (Рис. 7) дітям запропоновано скласти мелодію до вірша на заданий ритм. Для унаочнення ритмічного рисунка застосовано його умовне зображення у вигляді дзвіночків.

Попрацюймо разом!

Послухайте вірш. Про кого у ньому йдеться?
Проплескайте ритм вірша за малюнком.

							
Ком-	по-	зи-	тор	по-	всяк-	час...	

Композитор повсякчас
пише музику для нас.
Пише танці та пісні
і дарує їх мені.

Уявіть себе композиторами. Складіть мелодію до вірша й перетворіть його на пісеньку.

Рис. 7. Вокально-творче композиційне завдання [7, с.101]

Зазначимо, що останнім часом у процесі роботи над емоційно-образними аспектами виконання та збагачення співу різноманітними творчими видами діяльності велике значення набули сучасні технології. Так, на допомогу педагогам створено різноманітні інтерактивні музичні ігри, програми караоке, фонограми пісень з вокальною партією і без неї тощо. У сучасній навчальній літературі подано QR-коди до запропонованих пісень, тож дитина має можливості в будь-який час самостійно заспівати улюблену пісню. Усі ці засоби сприяють підвищенню ефективності навчання дітей співу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, навчання співу розглядається як важливий складник формування культурної компетентності дитини, що має непересічне значення для виховання та розвитку дитячої особистості.

Виокремлено та проаналізовано основні етапи навчання дітей співу в закладах загальної освіти: опанування співочої постави та диригентських жестів педагога; засвоєння дітьми навичок співочого дихання та інших правил співу; вдосконалення вокально-технічних навичок; робота над емоційно-образними аспектами виконання та збагачення співу творчими видами діяльності.

На основі поданого аналізу зроблено висновки щодо особливостей застосування зазначених етапів навчання співу дітей 6-річного віку:

1. Зазначені етапи навчання не мають чітких меж, вони можуть збігатися, накладатися й поєднуватися. Наприклад, поряд з роботою над технікою та емоційною виразністю співу, дітям 6-річного віку потрібно регулярно нагадувати про необхідність дотримуватися співацького дихання, постави тощо.

2. Найбільшу ефективність на всіх етапах має поєднання словесних (пояснення, розповідь, дидактичний вірш), наочних (власний показ, схеми, ілюстрації) і практичних (дихальні та вокальні вправи, різні форми співу тощо) методів навчання, що сприяє більш ефективному розумінню, усвідомленню й засвоєнню навчального матеріалу.

3. Для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку обов'язковим є використання під час навчання співу мотиваційних і ігрових елементів, застосування та чергування різних форм співу – сольного, ансамблевого, хорового, «ланцюжком» тощо.

4. Для формування в дітей любові й інтересу до співу «технічні» аспекти вокального навчання не мають домінувати над емоційними враженнями дітей від виконання пісень, вокальної творчості й інших видів співочої діяльності.

Доцільним напрямком подальших наукових розвідок вважаємо розроблення методик і педагогічних умов навчання співу дітей старшого дошкільного віку.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це теоретичне дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувались при написанні цієї роботи.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Бондаренко А.В. Специфіка навчання дітей сольному співу. URL: <https://lnma.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/Bondarenko-A-V.-Spetsyfika-navchannia-ditey%CC%86-solnomu-spivu.pdf>
3. Гавриленко Л.М. Тези лекцій з предмету «Методика навчання співу» до навчальної дисципліни підготовки молодшого бакалавра у закладах передвищої фахової мистецької освіти спеціалізації «Спів». Київ, 2019. 138 с. URL: <http://arts-library.com.ua/bitstream/123456789/340/1/ГАВРИЛЕНКО.pdf>
4. Державний стандарт початкової освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р., № 87). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartupochatkovoyi-osviti>
5. Кьон Н.Г., Ліцюань, Лі. Методика подолання недоліків вокального інтонування у школярів молодшого та підліткового віку. Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. 2019. Випуск 3. С. 122–127. URL: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2018-PP-3-122-127>
6. Кьон Н.Г., Тун Лінге. Шляхи вдосконалення навичок співу в школярів молодших класів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2020 р., № 72, Т. 1. С. 120-124. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/72/part_1/23.pdf
7. Лобова О.В. Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти. К. : Школяр, 2024. 144 с.
8. Лобова О.В., Петреску Я.В. Вокальна культура молодшого школяра як феномен мистецької освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : Науковий журнал. № 10. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2021. С. 330-341. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Лобова.pdf>
9. Овчаренко Н.А. Основи вокальної методики. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/11606/1/Основи%20вокальної%20методики%20116%20с.pdf>
10. Овчаренко Н.А. Сучасний стан вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2022. Вип. 58. С.63-72.

References

1. Bazoviyi komponent doshkilnoi osvity (nova redaktsiia) URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Bondarenko A.V. Spetsyfika navchannia ditei solnomu spivu. URL: <https://lnma.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/Bondarenko-A-V.-Spetsyfika-navchannia-ditey%CC%86-solnomu-spivu.pdf>
3. Havrylenko L.M. Tezy lektsii z predmetu «Metodyka navchannia spivu» do navchalnoi dystsypliny pidhotovky molodshoho bakalavra u zakladakh peredvyshchoi fakhovoi mystetskoï osvity spetsializatsii «Spiv». Kyiv, 2019. 138 s. URL: <http://arts-library.com.ua/bitstream/123456789/340/1/ГАВРИЛЕНКО.pdf>
4. Derzhavnyi standart pochatkovoi osvity (postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 liutoho 2018 r., № 87). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartupochatkovoyi-osviti>
5. Kon N.H., Litsuan, Li. Metodyka podolannia nedolirik vokalnogo intonuvannia u shkoliariv molodshoho ta pidlitkovoho viku. Naukovi zapysky. Seria: Psykholoho-pedahohichni nauky. Nizhynskiy derzhavnyi universytet imeni Mykoly Hoholia. 2019. Vypusk 3. S. 122–127. URL: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2018-PP-3-122-127>
6. Kon N.H., Tun Linhe. Shliakhy vdoskonalennia navychok spivu v shkoliariv molodshykh klasiv. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. 2020 r., № 72, T. 1. S. 120-124. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/72/part_1/23.pdf
7. Lobova O.V. Mystetstvo : pidruchnyk intehrovanoho kursu dlia 1 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity. K. : Shkoliar, 2024. 144 s.
8. Lobova O.V., Petresku Ya.V. Vokalna kultura molodshoho shkoliara yak fenomen mystetskoï osvity. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii : Naukovyi zhurnal. № 10. Sumy : SumDPU im. A.S.Makarenka, 2021. S. 330-341. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Лобова.pdf>
9. Ovcharenko N.A. Osnovy vokalnoi metodyky. Kryvyy Rih: Vydavnychiy dim, 2006. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/11606/1/Основи%20вокальної%20методики%20116%20с.pdf>
10. Ovcharenko N.A. Suchasnyi stan vokalnoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva v umovakh dystantsiinoho navchannia. Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty. 2022. Vyp. 58. S.63-72.

| Матеріал надійшов до редакції: 15.07.2025 р. | Прийнято до друку: 29.09.2025 р. | Опубліковано: 30.10.2025 р. |

This work is licensed under a Creative Commons License Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).